

LIITE 5.1

alueraportti

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia -hanke

KUOPIO

HAAPANIEMI

SIIKANIEMEN TEHDASALUE

Ilmakuva.

Kartta.

---

0 500 m

taustakartta Maanmittauslaitos WMTS 2017

---

id:	100028
pääas. kunta:	Kuopio
pääas. kylä:	Haapaniemi
laji:	inventointialue
tyyppi:	teollisuusympäristö
arvotus:	ei määritelty

---

alueen sisältämät kohteet:

Huvila, Siikaniemi

Kone- ja kattilahuone

Naulaamo

---

vanha kuvaus:

Siikaniemi oli todellinen niemi aina n. 1970-luvun lopulle saakka, jolloin Kumpusaaren puoleista lahden pohjukkaa, Kumpusalmea, ei ollut vielä täytetty. V. 1857 Harjulan tilan omistaja oli tehnyt vuokrasopimukset Siikaniemen palstoihin 50 vuodeksi eli v. 1907 loppuun saakka. Tuolloin viljelyspalstat olivat jo siirtyneet kaupungin omistukseen, joka vuokrasi niitä asukkailleen. Vuodelta 1890 olevassa kartassa Siikaniemi oli jaettu 6 palstaan. Vuonna 1907 kaupunki jakoi Siikaniemen 8 huvila- ja kahdeksi viljelyspalstaksi. Kauppaneuvos Herman Saastamoinen kiinnostui Siikaniemestä 1914, jolloin hän vuokrasi huvilapalsta nro 239 (rakennusmestari Johan Simosen huvilapalstan) 40 vuodeksi.

Vuonna 1921, vuosi Herman Saastamoisen kuoleman jälkeen, H. Saastamoinen Limited sai vuokralle Siikaniemen tehdasalueen ehdolla, että tehdaslaitos on rakennettava alueelle 5 vuoden kuluessa siitä kun kaupunki alueen on luovuttanut. Jo seuraavana vuonna 1922 kohosi Siikaniemelle sahatehdas, jolloin valmistuivat 6-raamiseksi suunniteltu sahalaitos (toteutui 4-raamisena): saha-, kattila-, kuivaamo-, ja lajittelu ym. rakennuksineen. Kaikki rakennukset tehtiin tiilestä ja ne suunnitteli arkkitehti Juho Nykänen.

V. 1923 sahalaitosta laajennettiin rakentamalla puutavarasuoja, höyläämö, puutavaran lastauslaituri, puutavaran jäähdytyskatos, tukkiallas, tukinnostolaitos ratoineen sekä porttivahdin asunto. Höyläämön ja porttivahdin asunnon piirustukset ovat T. Vienolan. Höyläämö paloi 1962 ja porttivahdin asunto (myöh. portinkulkuvartiointi ja lähetyskonttori) purettiin 1980-luvulla. Puuvarastorakennuksen suunnitteli arkkitehti Juho Nykänen.

Rautatieyhteys eri tuotantolaitoksiin saatiin 1923, jolloin Saastamoinen

Yhtymä rakensi noin 6 km pitkän radan Iloharjusta Haapaniemelle ja Siikaniemelle. Vuonna 1937 syttyi ensimmäinen suuri tulipalo Siikaniemen tehdasalueella, jolloin tulipalo tuhosi puusepäntehtasta ja kuivaamo. Palanut rakennus oli 2-kerroksinen. Sen tiilisessä alakerroksessa sijaitsi Siikaniemen sahan ja puuseppätehtaan kuivaamot, varastohuone ja ns. kaappaamo. Toisessa puusta olleessa kerroksessa tuhoutui varsinainen puuseppätehtaan sali, pakkaamo ja värjäämö. Rakennuksen pituus oli 54 metriä ja leveys 36 metriä. Osa tästä rakennuksesta on kuitenkin edelleen jäljellä korotettuna ja ulkoasultaan lähinnä 1960-luvulta. 1960-l. muutokset ovat arkkitehti Anna-Liisa Mertaaja-Nylundin suunnittelemat. Myös tämän jälkeen rakennusta on laajennettu ja julkisivua muutettu. Alkuperäisiä pieniruutuisia ikkunoita on jäljellä vain toisen päädyn alakerrassa muutama. Uusi höyläämö valmistui 1947 ja 1948 valmistui arkkitehti Jaakko Koskisen piirustuksilla naulaamo, joka myöhemmin toimi talotehtaana ja ikkunatehtaana ja jossa nykyisin on Fenestra Oy:n konttoritilat. 1940-l.

Saastamoinen Yhtymään kuuluva osakeyhtiö H. Saastamoinen Oy omisti Siikaniemellä sijaitsevat tuotantolaitokset: 4-raamisen sahan ja sen yhteyteen myöhemmin rakennetut puunjalostuslaitokset, kuten puuseppätehtaan, rakennuspuuseppätehtaan ja puutalotehtaan. Puuseppätehtaassa valmistettiin mm. harjan- ja pensselinvarsia, lähinnä vientiin. Lisäksi Välimeren alueen maihin, mm. Italiaan valmistettiin sahan kimpiosastolla oksattomasta puusta kimpejä. Kimpitavarasta tehtiin viennin kohdemaissa mm. puisten sälekaihtimien edeltäjiä: saranallisia puuluukkuja ikkunoiden eteen. Lisäksi Saastamoisen talotehtaalla valmistettiin Neuvostoliittoon sotakorvaustaloja, enimmillään n. 2000-3000 kpl vuodessa.

1960-l. tulipaloissa (lähinnä v. 1962) tuli tuhosi puutalotehtaan höyläämö- ja alkukoneistamorakennuksen ja varaston. Noin 10 metrin päässä sijainnut puuseppätehtaan ns. karmiosasto saatiin varjeltua. Uusi puutavara-kuivaamo valmistui 1962. 1960- ja 1970-l. tehdasalueen rakennuskantaa uusittiin ja täydennettiin pääasiassa arkkitehti Anna-Liisa Mertaaja-Nylundin piirustuksien mukaan. Lisäksi sahalaitosta modernisoitiin. Anna-Liisa Mertaaja-Nylund suunnitteli mm. rakennustuotetehtaan eli puuseppätehtaan laajennuksen, joka valmistui 1963. V. 1965 puutuotetehtasta laajennettiin jälleen arkkitehti Mertaaja-Nylundin piirustuksilla. Vuonna 1969 A-L Mertaaja-Nylund suunnitteli sahan uuden lajittelulaitoksen ja se valmistui elokuussa 1969. Kuivaamo laajennettiin 1970 Insinööri- ja rakennus- ja Co:n piirustuksilla. Uusi puurakenteinen rimoituslaitos valmistui 1974 ja sen suunnitteli Anna-Liisa Mertaaja-Nylund ja 2 vuotta aiemmin oli valmistunut uusi kamari-kuivaamo, jota laajennettiin 1974. Insinööri- ja rakennustajatoimisto Salmela & Co:n suunnittelemana valmistui pituuspaketoitilaitoksen laajennus myös 1974. Viimeisin teollisuusrakennuksen laajennus Siikaniemellä oli ennättänyt juuri valmistua, kun tulipalo syttyi maaliskuussa 1975. Syttyneessä suurpalossa tuhoutui vuodelta 1922 peräisin ollut sahalaitos, sahan korjauspaja, purusiilot, höyläämö, osa lajittelulaitosta, painekyllästämö sekä sahan toimisto- ja konttorirakennukset.

V. 1976 Saastamoisen Yhtymän ikkuna- ja ovitehtaat sijaitsivat Kuopion Siikaniemellä ja Itkonniemen teollisuusalueilla. Ikkunatehtaan päätuotteita olivat tuolloin SASMO-vakio- ja kiertoikkunat, ja se oli tuotannoltaan maamme suurin. Ikkunatehdas teki myös parveke-elementteihin kuuluvia lasillisia parvekeovia. Ikkunatehtaan vuotuinen kapasiteetti oli 200.000 SASMO-ikkunaa. Uusi sahalaitos valmistui 1977 Insinööri- ja rakennustajatoimisto Salmela & Co:n piirustuksilla. Vielä 1970-l. alueen rannat ja

ympäristö olivat täynnä tukkeja ja lautatarhoja. 1980- ja 1990-l. tehdasalueella tapahtuneita muutoksia rakennuskannassa: laajennuksia, julkisivujen muutoksia, sisäpuolisia muutoksia jne. on suunnitellut Rakennussuunnittelutoimisto Sormunen & Timonen. 1980-l. alussa Saastamoinen Oy:stä tuli Paloheimo Oy:n sisaryritys. Paloheimo-konsernin tytäryhtiönä vuodesta 1997 lähtien toiminut Fenestra Oy jatkaa ikkunoiden valmistusta Siikaniemellä. Lisäksi tehdasalueen rakennuksissa toimii muutamia pienyrityksiä ja alueelle valmistui myös Kuopion liikenteelle uudet tilat 2003-2004. Alueen rakennuksista osa on vailla käyttöä (mm. entinen sahalaitos, kuivaamo, kuorimo).

maastotarkistus:

Alueella on suoritettu maastotarkistus helmikuussa 2021. Suuri osa kone ja kattilahuoneesta (voimahuonerakennus) on purettu huonokuntoisena ilmeisesti vuonna 2018, ja jäljelle on jäänyt matala lounaisosa tien varteen. Voimahuoneen ja kuivaamon välistä on purettu myös muita pienempiä rakennuksia ja rakennelmia, ja tilalle tehty pysäköintialue. Punatiilisen kuivaamorakennuksen ulkoasua on selkeytetty ja ikkunat vaihdettu kauttaaltaan yhtenäisiksi valkoisiksi ruutuikkunoiksi. Myös edellisen inventoinnin aikaan jäljellä olleet alkuperäiset pieniruutuiset ikkunat rakennuksen päädyn alaosassa on tässä yhteydessä poistettu. Naulaamorakennuksen ulkoasua on muutettu merkittävästi.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 2007 alue on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Huvilalla sekä kone- ja kattilahuoneella on suojelumerkinnät sr-15: Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen historiallisesti arvokas tai kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

Kuopion keskeisen kaupunki-alueen yleiskaavassa vuodelta 2001 Siikaniemen alue on teollisuus- ja varastoaluetta. Huvila on suojeltu kaavamerkinnällä SR-2: Säilytettävä rakennus. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas kohde, joka tulee ainakin arvokkaimmilla osilta säilyttää. Säilyttäminen tutkitaan ja määritetään asemakaavassa. (Yleiskaavamääräys 144). Huvila sijaitsee suojametsäalueella (m-1). Teollisuusrakennuksia ei ole huomioitu yleiskaavassa.

Vailla käyttöä olevat tehdasrakennuksia (entinen saha, kuivaamo, kuorimo) harkitaan purettaviksi. (2005)

aikaisemmat arvioinnit:

Siikaniemen tehdasalueella on kerroksellista teollisuusrakentamista 1920-luvulta aina tähän päi-vään. Alueella on säilynyt aivan tehdastuotannon alkua ajoilta, ensimmäisessä vaiheessa, vuonna 1922 rakennettu tiilinen kone- ja kattilahuone (arkkitehti Juho Nykänen) ja osa ensimmäistä kui-vaamaa vuodelta 1922 korotettuna ja muutettuna 1960-l. ulkoasussa. Sekä vuodelta 1948 oleva entinen naulaamo (arkkitehti Jaakko Koskinen). Siikaniemestä kaupunkilaisten viljelys- ja huvila-palsta-alueena muistuttaa n. v. 1916 rakennettu huvila (muutokset 1920- ja 1940-luvuilta). Lisäksi tehdasalue liittyy Kuopiossa ja maakunnassa vaikuttaneeseen Saastamoisen teollisuussukuun.

aikaisemmat arvioinnit:

Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti merkittävä alue.

lähteet:

Kuopion kaupunginarkiston kartat ja piirustukset, tulipalolehtileikkeet sekä rakennuslupa-asiakirjat
Kunnallisia kertomuksia 1899, 1907, 1914, 1921, 1937

Rakennustaito 1924

Savon Sanomat 27.3.1975, 28.3.1975

Saastamoinen Yhtymä Oy 100 1876-1976.

Tämä on Pohjois-Savo. Pohjois-Savon Maakuntaliitto. 1949.

www.paloheimo.fi

Suulliset tiedot:

Matti Mustonen, toimistoinsinööri 9.2.2005; Johan Hakkarainen 31.3.2005

muu tieto:

Kone- ja kattilahuone (1922), nykyinen lämpökeskus; Naulaamo (1948), nykyinen konttori; Siika-niemen huvila (Mummola) (n. 1916)

muu tieto:

Lomakkeen täyttäjät ja päivät:

Merja Marin 9.2.2005/14.4.2005

alueen kuvalistausraportti
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Kuopion kulttuuriympäristöstrategia -hanke

KUOPIO
HAAPANIEMI
SIIKANIEMEN TEHDASALUE

---

kuvateksti: Ilmakuva.
kuvajaji: tunnuskuva
kuvaaja:
kuvausaika: 2002-2003

kuvateksti: Kartta.
kuvajaji: karttaote
kuvaaja:
kuvausaika:

kuvateksti: Kattilahuoneen
päätty.
kuvajaji: tunnuskuva
kuvaaja: Merja Marin
kuvausaika: 11.1.2005

---

kuvateksti: Kattilahuoneen
pääty vuonna
2021, loput
rakennuksesta
purettu. Takana
kuivaamo.

kuvajaji: tunnuskuvu
kuvaaja: Aada
Mustonen

kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti:

kuvalaji: tunnuskuvu

kuvaaja: Aada
Mustonen

kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti: Kuivaamo.

kuvalaji: tunnuskuvu

kuvaaja: Aada
Mustonen

kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti: Kuivaamo.

kuvalaji: tunnuskuvu

kuvaaja: Aada
Mustonen

kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti: Kuivaamo
ja takana naulaamo.
kuvajaji: tunnuskuva
kuvaaja: Aada
Mustonen
kuvausaika: 04.02.2021

kuvateksti: Kuivaamo ja
kone- ja
kattilahuone
GoogleMaps
Streetview-
kuvassa
kesäkuussa
2009.
kuvajaji: muu kuva
kuvaaja: Google
kuvausaika: kesäkuu 2009

LIITE 5.2

laaja kohderaportti
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Kuopion kulttuuriympäristöstrategia -hanke

KUOPIO
HAAPANIEMI
HUVILA, SIIKANIEMI

Huvilan pääty. (Merja Marin 11.1.2005)

---

id:	200107
kunta:	Kuopio
kylä:	Haapaniemi
kiinteistötunnus:	297-8-6-53
sijainti:	Siikaniemi, Kuopio
tyyppi:	asuinrakentaminen
ajoitus:	moniperiodinen
luokitus:	ei määritely
arvotus:	ei määritely
inventoija:	Merja Marin

inventointipvm: 11.04.2005

vanha kuvaus:

Siikaniemi oli todellinen niemi aina n. 1970-l. lopulle saakka, jolloin Kumpusaaren puoleista lahden pohjukkaa, Kumpusalmea, ei ollut vielä täytetty. Vuonna 1857 Harjulan tilan omistaja oli tehnyt vuokrasopimukset Siikaniemen palstoihin 50 vuodeksi eli v. 1907 loppuun saakka. Tuolloin viljelyspalstat olivat jo siirtyneet kaupungin omistukseen, joka vuokrasi niitä asukkailleen. Vuodelta 1890 olevassa kartassa Siikaniemi oli jaettu 6 palstaan. Vuonna 1907 kaupunki jakoi Siikaniemen 8 huvila- ja kahdeksi viljelyspalstaksi. Vuokra-ajaksi huvilapalstoille määrättiin 40 vuotta.

Vuonna 1907 vuokrattiin viljelyspalsta nro 242 Mikko Nissiselle, jolta palsta siirtyi v. 1914 Niilo Korhosen kautta edelleen kauppias Janne Vartiainenille. Ja häneltä tammikuussa 1921 O/Y H. Saastamoiselle. Tälle palstalle valmistui jugendtyylinen huvilarakennus, n. v. 1916. Tosin v. 1919 asiakirjoissa puhutaan vain kauppias J. Vartiainen vuokramaasta, ei rakennuksista. Tiluskarttaa palstasta ei ole säilynyt. On myös mahdollista, että huvila on sijoittunut osittain entisen palsta nro 241 alueelle, joka oli talollinen Vilho Bomanin vuokraama aina vuoteen 1919 saakka, jonka jälkeen siirtyi v. 1921 H. Saastamoinen Ltd:lle. Tällä palstalla oli vain latorakennus, jonka oli rakennuttanut Mikko Nissinen. Huvila piharakennuksineen näkyy vuodelta 1921 olevassa Siikaniemen kartassa. On mahdollista, että huvilan rakennutti kauppias Janne Vartiainen, jolta H. Saastamoisen suku (Herman Saastamoinen kuoli vuonna 1920) osti huvilarakennuksen v. 1921, jolloin Siikaniemen kaikki palstat siirtyivät H. Saastamoinen Ltd:lle. Ensimmäisen huvilapalstan Herman Saastamoinen osti Siikaniemeltä v. 1914, jolloin hänen omistukseensa siirtyi palsta nro 239 rakennusmestari Juho Simoselta.

Huvilaa vuosien 1916, 1924 ja 1949 piirustuksia vertaamalla nykytilaan kyseessä on sama rakennus. Huvilan ikkunoiden paikat, frontonit, rakennuksen muoto ja pohjaratkaisut sekä kattomuoto ovat samat. Alkuaan rakennuksessa oli alakerran hallista vasemmalla isännän huone ja olohuone. Oikealla hallista keittiö, tarjoiluhuone ja eteinen, josta toiset portaat yläkertaan. Hallista käynti suoraan veranalle ja portaikko yläkertaan. Yläkerrassa ylähalli, josta vasemmalla lastenhuone ja muut tilat 2 makuuhuonetta ja kylpyhuone sekä luhti. Huvilaa varten teki muutospiirustukset v. 1924 rakennusmestari Matti Pitkänen. H. Saastamoinen Oy:n tilaamissa muutoksissa lisättiin rannan puolelle nykyinen kuusikulmainen avokuisti entisen ollessa avoveranta, jonne portaat suoraan rannasta. Toinen frontoni valmistui luhtiparvekkeen paikalle toiseen kerrokseen v. 1924 muutoksissa. Lisäksi ilmeisesti 1920-luvun muutoksissa on karsittu pois jugendikkunaluukut.

Seuraavat muutokset tehtiin vuonna 1949, arkkitehti A. S. Sandelinin piirustusten mukaan. Tuolloin rakennusta, johtaja O. Saastamoisen huvilaa, laajennettiin saunaan päin ja tehtiin uusi sisäänkäynti tasakattokuisteineen ja pylväineen pihan puolelle. Sandelinin piirustuksissa oli muutostyö myös rannan puoleiselle kuistille, mutta sitä ei toteutettu. Laajennusosaan tehtiin alakertaan huone rouvalle, palvelijanhuone sekä varasto. Yläkertaan tehtiin yksi makuuhuone lisää. Noin vuoteen 1975 saakka huvila oli Saastamoisen suvun käytössä, lähinnä Herman Saastamoisen pojan, vuorineuvos Onni Herman Saastamoisen käytössä. Huvilasta käytettiin nimeä Mummola, joka sai alkunsa O. Saastamoisen lastenlapsien käydessä huvilalla.

Noin vuodesta 1975 lähtien huvila toimi sahan konttorina, toimisto- ja terveysasemakäytössä. Noin v. 1981 rakennukseen tehtiin toimistotiloja varten vähäisiä sisätilamuutoksia, lähinnä pintamateriaaleihin. Huvilan ollessa toimistokäytössä olivat alakerran huoneet toimisto- ja konttoritiloina. Sahan paikallisjohtajan työhuone oli sisäänkäynnistä vasemmalla olevassa suuressa huoneessa. Lisäksi alakerrassa oli lääkärin ja sairaanhoitajan vastaanottotilat entisessä rouvan huoneessa. Myös entisessä palvelijanhuoneessa oli sairaanhoitajan vastaanotto. Yläkerran huoneet olivat konttoritiloina ja lisärakennusosan makuuhuone oli muutettu neuvotteluhuoneeksi. Myöhemmin koko rakennus oli metsäosaston käytössä 1980-l. lopulta 1990-l. saakka. Rakennuksen ikkunat uusittu ilmeisesti 1980-l. Vuonna 2002 rakennus siirtyi Paloheimo Oy:ltä Kuopion kaupungille. Huvila piharakennuksineen on tällä hetkellä tyhjillään vailla käyttöä. Saunarakennus oli tarkoitus purkaa siinä vaiheessa kun huvila oli toimistokäytössä. Silloinen rakennusmestari Väinö Rissanen oli kuitenkin todennut ettei hyvää rakennusta kannata purkaa, ja rakennuksesta oli uusittu 2 alinta hirsikertaa ja kunnostettu sauna edustusaunaksi. Autotallivarastorakennus tehty ilmeisesti 1950-luvulla. Varastohuone sijaitsee autotallin takana ja maakellari autotallin vieressä.

vanha kuvaus:

Huvila sijaitsee kallioisen mäntymetsikön suojassa niemekkeessä, jonne tulee tie sekä nyk. Siika-niemen tehdasalueen poikki, että nyk. lumenkaatopaikan ja Kuopion liikenteen rakennusten takaa öljysäiliöiden ohitse pihaan. Huvilan pihaan johti alun perin tehdasalueen poikki koivukujan reunus-tama tie, josta ei enää jälkiä, lukuunottamatta aivan pihapiirissä olevia puita. Rannalla rantasauna sekä pusikoituneen metsän keskellä autotallivarastorakennus ja maakellari. Vanhasta venekodasta jäljellä vain jäänteitä. Pihalle tehty pysäköintiin autopaikkoja rakennuksen muuttuessa toimistokäyt-töön. Pihapiiri muodostuu vanhoista puista ja istutuksista, jotka hoitamatta. Johtaja O. Saastamoisen aikaan alueella on sijainnut myös valkovuokkometsikkö, jonne lautatarhaa ei ole saanut sijoittaa. Rannan puolelle tehtyä kivipengerrystä edelleen näkyvillä. Pihaa reunustaa osittainen pensasistutus ja yläkautta pihaan tultaessa jäljellä kaksi rapattua betonipylyvästä sisäänkäyntiä rajaamassa.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 2007 alue on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Huvilalla sekä kone- ja kattilahuoneella on suojelumerkinnot sr-15: Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen historiallisesti arvokas tai kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

Kuopion keskeisen kaupunki-alueen yleiskaavassa vuodelta 2001 Siikaniemen alue on teollisuus- ja varastoaluetta. Huvila on suojeltu kaavamerkinnällä SR-2: Säilytettävä rakennus. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas kohde, joka tulee ainakin arvokkaimmilla osilta säilyttää. Säilyttäminen tutkitaan ja määritetään asemakaavassa. (Yleiskaavamääräys 144). Huvila sijaitsee suojametsäalueella (m-1). Rakennus on vuonna 2021 asuinkäytössä.

aikaisemmat arvioinnit:

1910-luvun loppupuolella valmistunut huvilarakennus, joka säilynyt hyvin 1920-l. asussa. Siinä on hieno kuusikulmainen avokuisti ja paanutusta rakennuksen päädyn yläosassa. Myös vuoden 1949 muutokset toteutettu hyvin. Huvila pihapiireineen liittyy Siikaniemen teollisuushistoriaan.

lähteet:

Kunnallisia kertomuksia 1914, 1921.

Kuopion kaupunginarkisto: piirustukset; kartat vuosilta 1890 ja 1930. Sekä vuokrakirjat vuosilta 1865-1969; rästiluetto 1907; henkikirjat; veronkantokirjat.

Suulliset lähteet:

Johan Hakkarainen 31.3.2005. (Työskennellyt Saastamoisen palveluksessa 45 vuotta, josta suu-rimman osan Siikaniemen tehtaalla aluksi harjoittelijana, sittemmin työnjohtajana, myyntipäällikkö-nä, toimistopäällikkönä jne aina vuoteen 1991 saakka).

AUTOTALLI

Autotalli. (Merja Marin 11.1.2005)

id:	300200
rakennustyyppi:	kulkuneuvosuoja ja kulkuneuvojen huoltorakennukset
alkup. käyttö:	162 kulkuneuvojen suoja- ja huoltorakennukset
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	1950-luku?
suunnittelija:	ei täytetty
kerrosluku:	1
perustus:	betoni
runko:	betoni
vuoraus:	rapattu
ulkoväri:	vaalea
kattomuoto:	satula
kate:	huopa
ikkunat:	ei täytetty

HUVILA

Toinen pääty. (Merja Marin 11.1.2005)

Päädyn paanuja. (Merja Marin 11.1.2005)

id: 300198
rakennustunnus: 1028843511
rakennustyyppi: asuinrakennukset
alkup. käyttö: 011 yhden asunnon talot
nyk. käyttö: 011 yhden asunnon talot
ajoitus: n. 1916 (Taavissa 1910), (muutokset 1924, 1949, 1980-l. sisätilat)
suunnittelija: Rakennusmestari Antti Koponen 1916; muu-tokset 1924 rakennus-mestari Matti Pitkänen; 1949 muutokset ja laa-jennus arkkitehti A. S. Sandelin
kerrosluku: 2
perustus: lohkokivi ja betoni (laajennusosa)
runko: hirsi
vuoraus: pystyautoitus (profiloitu rima), paanutusta yläosassa
ulkoväri: keltainen, listat valkoiset
kattomuoto: mansardi, kuistit tasakatto ja 6-lape
kate: punainen saumattu pelti
ikkunat: ei täytetty

sisätilat:

Huonejärjestys lähes alkuperäinen 1910-1920-luvuilta ja lisärakennuksen osalta 1940-luvulta. Sisätilojen seinä- ja lattiamateriaalit muutettu 1980-l., kun rakennus otettu toimistokäyttöön. Keittiö säilynyt hyvin 1940-l. asussa: vanhan ajan upotetut kaapit käytössä, keittiössä ollut valokatkaisin taulu, josta keittiöhenkilökuntaa on voinut kutsua paikan päälle esim. ruokasaliin; keittiön väritys vanhan vaaleanvihreä. Tulisijat pääosin säilyneet, osa purettu.

erityispiirteet:

1910-luvun huvila, jonka ulkoasu 1920-luvulta. Kuusikulmainen kuisti puo-liympyrässä sekä kolme frontonia. Päädyn yläosassa paanutus. 1940-l. kuisti sisäänkäynnissä pihan puolella.

SAUNA

Rantasauna. (Merja Marin 11.1.2005)

Saunan ikkuna. (Merja Marin 11.1.2005)

id: 300199
rakennustunnus: 1028843522
rakennustyyppi: saunat

alkup. käyttö: 931 saunarakennukset
nyk. käyttö: 931 saunarakennukset
ajoitus: 1947
suunnittelija: ei täytetty
kerrosluku: 1
perustus: betoni
runko: hirsi
vuoraus: ei täytetty
ulkoväri: tumma (petsattu), listat keltaiset, puitteet ja ovi vihreä
kattomuoto: satula
kate: punainen pelti
ikkunat: ei täytetty

sisätilat:

Saunan sisätilat uusittu ilmeisesti 1980-l. Takkahuoneessa kuitenkin hieno kaakeliuuni.

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon Kioski-sovellus www.kulttuuriymparisto.fi -sovellusvuokrauspalvelu

laaja kohderaportti Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

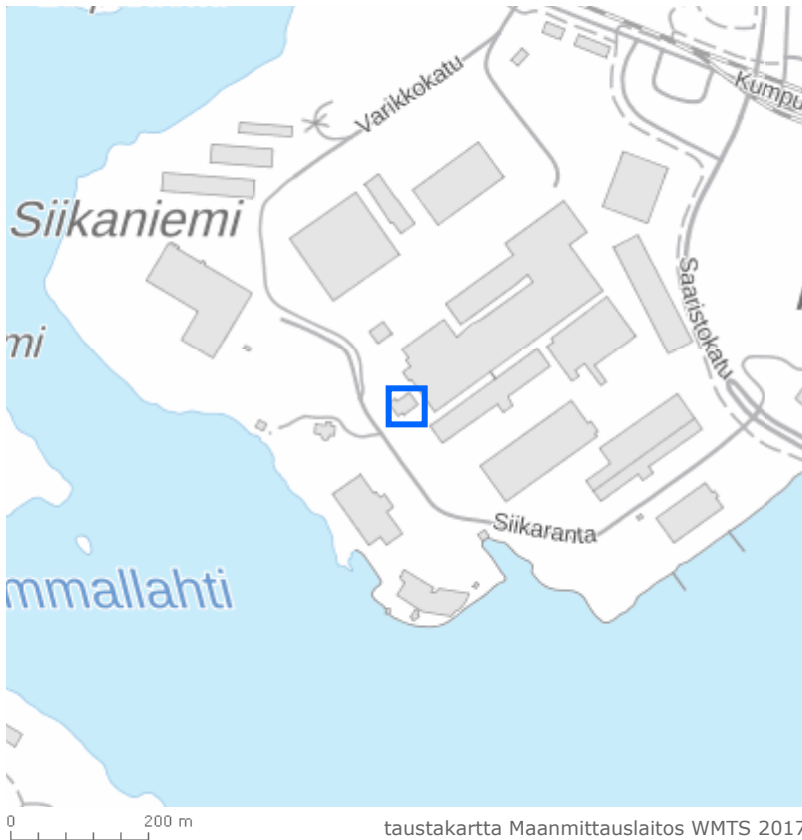
KUOPIO HAAPANIEMI KONE- JA KATTILAHUONE

Kattilahuoneen päätyä. (Merja Marin 11.1.2005)

(Aada Mustonen 04.02.2021)

taustakartta Maanmittauslaitos WMTS 2017

id:	200108
kunta:	Kuopio
kylä:	Haapaniemi
kiinteistötunnus:	8-6-53
sijainti:	PL 1103 (Siikaniemi), 70621 KUOPIO
tyyppi:	teollisuus
ajoitus:	1918-1944
luokitus:	*3/3
arvotus:	ei määritelty
inventoija:	Merja Marin, maastotarkistus 2021 Aada Mustonen
inventointipvm:	17.03.2005

vanha kuvaus:

Kone- eli kattilahuone, nyk. lämpökeskus, on Siikaniemen tehdasalueelle ensimmäisten rakennusten joukossa H. Saastamoinen Limited Oy:n sahalaitoksen käyttöön valmistunut tiilinen rakennus vuodelta 1922. Valmistuessaan rakennus oli pinta-alaltaan 291 m² ja tilavuudeltaan 3790 m³ ja se maksoi 750, 000 markkaa. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Juho Nykänen ja rakennustöitä johti rakennusmestari Adolf Karell, apulaisenaan Väinö Nieminen ja Lauri Lindh. Kestävyysslaskelmat teki insinööri V. H. Kunnas. Vesi- ja lämpöjohtotyöt toteutti Kuopion Vesijohtoliike ja maalaustyöt K. Leskisen maalausliike. Kattilahuoneen ja sahan yhdisti aluksi toisiinsa puusta tehty kuljetinosa, joka tuli sisään kattilahuoneeseen torniosan ylimmästä ikkunasta. Tornista käytettiin nimeä purutorni, koska sinne menivät kaikki purut ja höylänlastut, myös sahan hakkeita. Niitä käytettiin lämmitykseen aina siihen saakka, kunnes siirryttiin öljylämmitykseen. Sisällä pyöri leveä hihna purua kuljettamassa. Kone- ja kattilahuoneesta on käytetty valmistuessaan nimeä konehuone, mutta jo 1920-l. nimeksi vakiintui kattilahuone. Kattilahuoneena rakennus tunnettiin aina 1960-l. saakka, jolloin nimeksi vakiintui lämpökeskus. Vuonna 1951 sattuneessa tulipalossa tehtaan pannuhuoneen yläpuolella sijaitseva puujätevarasto syttyi tuleen. Tuli puhkaisi 15 metriä korkean tornin katon ja tornissa olleet sähkömoottorit tuhoutuivat. 1950-luvulta on peräisin palokello, jolloin asennettiin uudet sprinklerit kattilahuoneeseen. Rakennuksessa alkuperäiset ikkunat: kapeat, korkeat ja pieniruutuiset, 16-ruutuiset ikkunat. Osa alkuperäisistä ikkunoista lähinnä torniosassa muurattu umpeen, mutta ikkunoiden sijainti ja muoto nähtävillä. Nykyisin entinen konehuone on Fenestra Oy:n lämpökeskus; lähinnä kytkinlaitos, jota kautta jännitesähkö kulkee. Muuten rakennus on käytätämätön. Konehuoneen savupiippu purettu, ilmeisesti 1980-l. Vielä 1970-luvun valokuvissa rakennuksessa on piippu pystyssä. Konehuoneen eli lämpökeskuksen takana uusi lisäosa punatiilestä, jossa pulpettikatto. Tämän lämmönvaihdinkeskuksen suunnitteli Rakennussuunnittelutoimisto Sormunen & Timonen vuonna 1981.

vanha kuvaus:

Tiilisen kone- ja kattilahuonerakennus näkyy tehdasalueella muiden tehdasrakennusten yli nousevan torniosapäätynsä vuoksi, vaikka rakennukseen kuulunut tiilinen savupiippu maamerkkinä on purettu pois. Rakennuksen julkisivut peittyvät paikoin eri puolille rakennettujen trukkihallien ja eri-näisten varastorakennusten vuoksi. Asfalttipiha.

maastotarkistus:

Kohteessa on suoritettu maastotarkistus helmikuussa 2021. Suuri osa rakennuksesta on purettu huonokuntoisena ilmeisesti vuonna 2018, ja jäljelle on jäänyt matala lounaisosa tien varteen.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 2007 alue on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Rakennuksella on kaavassa suojelumerkintä sr-15: Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen historiallisesti arvokas tai kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa vuodelta 2001 Siikaniemen alue on teollisuus- ja varastoaluetta. Teollisuusrakennuksia ei ole huomioitu yleiskaavassa.

aikaisemmat arvioinnit:

Siikaniemen sahalaitoksen ensimmäisen vaiheen tiilinen kattilahuone vuodelta 1922 (arkkitehti Juho Nykänen). 1920-luvun klassismia edustava tehdasrakennus säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Julkisivussa nähtävillä tiilirakentamisen yksityiskohtia, kuten ikkunoiden tiilikaaret. Lisäksi vanha palohälytyskello 1950-luvulta.

aikaisemmat arvioinnit:

Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti merkittävä kohde.

lähteet:

Rakennustaito 1924.
Kaupunginarkiston piirustukset (Juho Nykänen 1922)
Savo 10.1.1951.

Suulliset lähteet:

Matti Mustonen, toimistoinsinööri, 2005; Johan Hakkarainen 31.3.2005

muu tieto:

Merja Marin on tehnyt inventoinnin 17.3.2005/12.4.2005.

KONE- JA KATTILAHUONE

Kattilahuonee sahalta. (Merja Marin 11.1.2005)

Rakennus vuonna 2021. Takaosa purettu. (Aada Mustonen 04.02.2021)

id: 300201
rakennustunnus: 102080039F
rakennustyyppi: tehdasrakennukset
alkup. käyttö: 692 teollisuus- ja pienteollisuustalot
nyk. käyttö: 692 teollisuus- ja pienteollisuustalot
ajoitus: 1922
suunnittelija: arkkitehti Juho Nykänen
kerrosluku: 2
perustus: kivi
runko: tiili
vuoraus: ristilimitys
ulkoväri: punatiili, valkoinen
kattomuoto: harja, auma
kate: musta huopa
ikkunat: ei täytetty

erityispiirteet:

Poikkipääty ja aumakattoinen torniosa. Julkisivussa tiilirakentamisen yksityiskohtia mm. ikkunoiden kaarissa. 1920-luvun klassismia edustava tehdasrakennus.

kohteen kuvalistausraportti
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

KUOPIO
HAAPANIEMI
KONE- JA KATTILAHUONE

---

kuvateksti: Kattilahuoneen päätyä.
kuvajaji: tunnuskuva
kuvaaja: Merja Marin
kuvausaika: 11.1.2005

---

kuvateksti:
kuvajaji: tunnuskuva
kuvaaja: Aada Mustonen
kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti:
kuvajaji: tunnuskuva
kuvaaja: Aada Mustonen
kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti:
kuvalaji: tunnuskuva
kuvaaja: Aada Mustonen
kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti:
kuvalaji: tunnuskuva
kuvaaja: Aada Mustonen
kuvausaika: 04.02.2021

---

kuvateksti:
kuvalaji: tunnuskuva
kuvaaja: Aada Mustonen
kuvausaika: 04.02.2021

---

laaja kohderaportti
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

KUOPIO
HAAPANIEMI
NAULAAMO

Naulaamo. (Merja Marin 11.1.2005)

---

id:	200109
kunta:	Kuopio
kylä:	Haapaniemi
kiinteistötunnus:	8-65-3
sijainti:	PL 1103 (Siikaniemi), 70621 KUOPIO
tyyppi:	teollisuus
ajoitus:	1945-1974
luokitus:	*3/3
arvotus:	ei määritelty
inventoija:	Merja Marin
inventointipvm:	09.02.2005

vanha kuvaus:

Siikaniemen tehdasalueen ensimmäiset rakennukset valmistuivat vuonna 1922, jolloin H. Saastamoinen Limitedin sahalaite aloitti toimintansa. Tehdasaluetta laajennettiin jo vuonna 1923, jolloin uusia tiilisiä tehdasrakennuksia valmistui. Vuoden 1937 tulipalo tuhosi puusepäntehdasta ja kuivaamo. Vuonna 1948 tehdasalueelle valmistui puusta rakennettu naulaamo, paikalle, jossa 1920-luvulla sijaitsi katkaisusahojen katos. Rakennus valmistui arkkitehti Jaakko Koskisen piirustuksilla puusepäntehdasta varten. Naulaamon tunnusomaisimmat piirteet ovat pystyt ja kapeat ikkunarivit julkisivuissa. Osa alkuperäisistä 24-ruutuisista ikkunoista (jaettuna neljään ruudukkoon) on vielä nähtävillä. Vuonna 1985 osa ikkunoista muutettiin siten, että niiden kapea muoto on sama, mutta alosaan lisättiin pienet tuuletusikkunat ja keskiosa ikkunoista peitettiin levytyksellä. Muutoksen suunnitteli Rakennussuunnittelutoimisto Sormunen ja Timonen. Naulaamorakennuksessa on aluksi H. Saastamoinen Limited Oy:n (myöhemmin H. Saastamoinen Oy ja Saastamoinen Yhtymä) ai-kaan toiminut naulaamon lisäksi karmiosasto (1960-luvun alkuun), talotehdas (1960-luvulla), josta käytettiin myös nimitystä vanha ikkunatehdas, lasittamo (1970-luvulla) ja ikkunavarasto. Alun perin väliaikaiseksi suunniteltu (enintään 10 vuotta säilytettäväksi) rakennus on nykyisin Fenestra Oy:n konttori- ja toimistotiloina. Entisen naulaamon toimistotiloja saneerattiin mm. vuonna 1981.

vanha kuvaus:

Entinen naulaamo sijaitsee vastapäätä uusia Kuopion liikenteen rakennuksia ja heti sen takana ovat ikkunatehtaan rakennukset. Etualalla pysäköintialue.

maastotarkistus:

Alueella on suoritettu maastotarkistus helmikuussa 2021. Naulaamorakennuksen ulkoasua on muutettu merkittävästi edellisen inventoinnin jälkeen.

suojelutilanne:

Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 2007 alue on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Rakennuksella ei ole sr-merkintää. Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa vuodelta 2001 Siikaniemen alue on teollisuus- ja varastoaluetta. Teollisuusrakennuksia ei ole huomioitu yleiskaavassa.

aikaisemmat arvioinnit:

Vuodelta 1948 oleva, arkkitehti Jaakko Koskisen suunnittelema puurakenteinen teollisuusrakennus, joka liittyy H. Saastamoinen Limitedin teollisuushistoriaan. Rakennus säilyttänyt alkuperäistä olemustaan, vaikka julkisivuissa tehtykin muutoksia alkuperäisiin kapeisiin pieniruutuisiin ikkunari-vistöihin.

aikaisemmat arvioinnit:

Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti merkittävä kohde.

lähteet:

Kuopion kaupunginarkiston piirustukset sekä rakennuslupa-asiakirjat.

Suulliset lähteet:

toimistoininööri Matti Mustonen 9.2.2005; Johan Hakkarainen 31.3.2005

muu tieto:

Merja Marin inventoi kohteen 9.2.2005/14.4.2005.

NAULAAMO

Naulaamoon päin. (Merja Marin 11.1.2005)

Naulaamorakennus takavasemmalla helmikuussa 2021. (Aada Mustonen 04.02.2021)

id: 300202

rakennustyyppi: tehdasrakennukset

alkup. käyttö: 699 muut teollisuuden tuotantorakennukset

nyk. käyttö: 151 toimistorakennukset
ajoitus: 1948
suunnittelija: arkkitehti Jaakko Koskinen (julkisivumuutokset Rakennussuunnittelutoimisto Sormunen & Timonen 1980-luku)
kerrosluku: 1 (+1)
perustus: betoni
runko: puu
vuoraus: pystyrimalaudoitus
ulkoväri: punainen, ikkunanpuitteet sinapin-ruskeat, valkeat
kattomuoto: loiva harja
kate: musta huopa
ikkunat: ei täytetty

Kuopion kulttuurihistoriallisen museon Kioski-sovellus www.kulttuuriymparisto.fi -sovellusvuokrauspalvelu